

Connect

VAN DE RECTOR

Klank en weerklank, daarover gaat het in de theologie

Deze Connect verschijnt in de adventstijd. In deze tijd luisteren we vooral naar de stemmen van de profetie en de vervulling ervan in het komen van God tot deze wereld in onze Immanuël. De klanken van adventstijd willen leiden tot weerklank in onze harten. Gods aanspraak en ons antwoorden. Klank en weerklank. Over deze dingen gaat het in de theologie. Het spreken van God en zo het spreken tot God en over Hem. Geen abstract spreken over God, maar God in Zijn relatie tot de mens. Evenmin spreken over 'de mens', maar 'de mens voor Gods aangezicht'. In de theologie gaat het over deze relatie, deze wijsheid, dit samengaan van Godskennis en zelfkennis.

Dit nummer geeft aandacht aan het onderzoek en onderwijs aan de TUA en nieuwe benoemingen die met het oog daarop gedaan zijn. Daarbij gaat het

allereerst over theologie. Dáár staat de TUA voor: beoefening van de theologie in verbondenheid met de kerken. Theologie beoefenen als 'denken om te dienen'.

TUA staat voor theologie. De TUA staat echter niet op een eilandje, maar aan het schitterende Wilhelminapark. Verbonden met de omgeving. Op eenzelfde manier heeft de TUA ook enkele andere leerstoelen: Theologie en pedagogiek en Theologie en muziek. Dat zijn de aangrenzende percelen van de theologie. Het theologisch doordenken van de pedagogiek is zeldzaam. Daarom zijn we blij met deze plek aan de TUA. De verbinding tussen theologie en muziek is een bijna vanzelfsprekende. Men zou zelfs kunnen spreken van theologie als muziek. In ieder geval geven we graag plaats aan het theologisch doordenken van woorden op toonhoogte, van kerk en muziek. Aan de TUA spreken

we ook graag de taal van het hart. Er is nog wel zo'n aangrenzend perceel vrij? Theologie en psychologie hebben ook iets van klank en weerklank; het werk van de Geest en de menselijke geest. Zo wordt in adventstijd de lofzang geboren: 'Mijn ziel maakt de Heere groot'.

Prof. dr. M.J.
Kater, rector

Advent: Verlangen naar gerechtigheid

(Lukas 1:46-55)

In de winter kan je er zo naar uitzien: licht en warmte. Met kerstlichtjes en kaarsjes proberen we de duisternis en de winterdip op afstand te houden, maar het werkt vaak maar matig. Ze kunnen de lange zomeravonden niet vervangen. Ze zijn niet zo heerlijk als de warme, zomerse zonnestralen op je gezicht. En de donkere, korte winterdagen doen je er extra naar verlangen: de dagen van het licht.

Het volk Israël zag ook uit naar het licht, de verlossing. En dat is te zien in de lofzang van Maria. In deze lofzang is er één ding dat me diep raakt: God is Dezelfde in het Oude en het Nieuwe

Testament. Maria maakt in haar loflied veel verwijzingen naar het Oude Testament. In elke zin, ja bijna elk woord, klinkt wel een gedeelte uit het Oude Testament door.

Hij toont zijn macht en de kracht van zijn arm en drijft uiteen wie zich verheven wanen, en wie gering is geeft Hij aanzien. Wie honger heeft overlaadt Hij met gaven, maar rijken stuurt Hij weg met lege handen.

Vergelijk dit gedeelte eens met Psalm 98:1; Psalm 68:2; Psalm 9:4; Psalm 113:7; Psalm 107:9; Psalm 10:15.

Maria zingt over thema's die in het Oude Testament belangrijk zijn. Barmhartigheid, gerechtigheid en de belofte die God gedaan heeft aan Abraham, Izaäk en Jakob. Het komt allemaal samen in Maria's loflied. Maria's loflied laat zien dat er geen 'knip' staat tussen het Oude en Nieuwe Testament. Nee, het loopt in één lijn door. God is in het Oude Testament ook al de God die omziet naar mensen, Die uit is op redding en Die trouw is aan Zijn beloften. In Jezus leren we niet een andere soort God kennen. Nee, God is precies dezelfde.

Het Oude Testament brengt veel meer diepte aan in je visie op de redding die de Here Jezus brengt. De Here Jezus is niet 'alleen maar' voor de zonde gestorven. Jezus is ook Degene die gerechtigheid brengt op deze wereld. En dat is de tweede dimensie van Advent: we kijken niet alleen terug, maar ook vooruit. De Here Jezus komt om iedereen te oordelen, de levenden en de doden. Als Hij het oordeel brengt, is het voorgoed afgelopen met het onrecht. Dan breken de dagen van het Licht aan. Nu lopen we soms door de nacht van het

leven, het dal van schaduw van de dood, maar het gaat naar het licht toe. Als Jezus komt, zijn de dagen van Licht écht aangebroken. Dan kan de duisternis ons niet meer bedreigen. Tot die tijd zien we uit, verlangen we, verwachten we. Zing je mee met Maria?

Charlotte Glasbergen-Molenaar, tweedejaarsstudent Master Theologie.

Colofon

TUA Connect is het relatiemagazine van de Theologische Universiteit Apeldoorn. Het magazine wordt kosteloos toegezonden aan alle leden van de Christelijke Gereformeerde Kerken, overige relaties en geïnteresseerden.

Steun ons!

Verschijsning

3 keer per jaar, oplage: 23.900

Redactie

Hans Bulten
Prof. dr. H.J. Selderhuis
Jannemarie Vierbergen-Hakvoort
Anne Lok-Vader
Anja de With-Hoekman
Wilma van der Zande-de Roo

Redactieadres

Theologische Universiteit Apeldoorn,
redactie TUA Connect
Wilhelminapark 4
7316 BT Apeldoorn
Tel. 055-5775700
e-mail: connect@tua.nl

Adreswijzigingen

Leden van de CGK: Landelijk
Dienstenbureau, Postbus 334,
3900 AH Veenendaal
e-mail: adressenbeheer@cgk.nl
Overige: aan het redactieadres

Vormgeving, drukwerk en distributie

Drukkerij Holland, Alphen a/d Rijn

Giften

IBAN NL64INGB0005463945
t.n.v. TUA te Apeldoorn
RSIN-nummer: 820205941. Giften
aan de TUA zijn fiscaal aftrekbaar.

ISSN: 1877-0770

Agenda

13 december 2023

16.00 uur
Buluitreiking.

5 februari 2024

20.00-21.00 uur
Online info-avond
deeltijdmaster Herbronning
Gereformeerde Theologie.

14 februari 2024

16.00 uur
Buluitreiking.

28 februari 2024

Meeloopdag deeltijdmaster
Herbronning Gereformeerde
Theologie.

27-29 februari 2024

Internationale conferentie
(Engelstalig): Between the
Old and the New World:
William Ames and the
Shaping of Reformed
Theology and Spirituality.

2 april 2024

Terugkomdag predikanten CGK.

3 april 2024

Online infosessie over
promoveren aan de TUA.

23 april 2024

20.00-21.00 uur
Online info-avond
deeltijdmaster Herbronning
Gereformeerde Theologie.

24 mei 2024

Inauguratie prof. dr. H.
van den Belt (leerstoel
systematische theologie).

Activiteiten vinden plaats Deo
volente. Meer informatie over
deze en andere bijeenkomsten
in de agenda op www.tua.nl.

Ds. Jan Bosch: 'Ik heb veel geleerd van de hoogleraren, hun voorbeeld, hun inzet, hun geloof'

Al in het tweede jaar op het vwo kreeg Jan Bosch (nu 64) het verlangen om predikant te worden. Toen het einde van zijn middelbareschooltijd naderde en hij zich wilde inschrijven in Apeldoorn, kreeg hij van prof. Oosterhoff het advies om nog geen admissie-examen te doen, maar eerst een jaar aan de TUA te gaan studeren. Dan kon hij zien of de studie echt wat voor hem was en of God deze weg zou bevestigen.

Zo kwam Jan Bosch dus als achttienjarige in Apeldoorn terecht. Hij benutte dit eerste studiejaar niet alleen om te studeren, maar deed daarnaast ook evangelisatiewerk op een camping en in een koffiëbar in Kijkduin en Scheveningen. 'Dit werk raakte me, en diep in mijn hart wist ik: God roept me ertoe om het evangelie bekend te maken.' Maar er was nog iets: om geld voor zijn studie te verdienen, werkte Jan Bosch in fabrieken, waar hij veel in aanraking kwam met mensen die Christus niet kenden. En op nog andere manieren kwam hij in aanraking met ongelovige mensen, namelijk doordat hij liftend van en naar zijn ouders reisde. Er bestond immers nog geen ov-studentenkaart. Zo kreeg hij volop de gelegenheid om met anderen over het geloof te spreken. 'Het had haast iets van een

stage! Van het werk in de praktijk en de gesprekken bij die autoritten heb ik veel opgestoken.'

Vrolijke ruil

Het eerste studiejaar verliep goed. De overtuiging groeide: hij moest admissie-examen doen. Het examen verliep voorspoedig en zijn studie kon hij met nog meer motivatie vervolgen. De jaren die volgden waren vol ontdekkingen. De rijkdom van de Bijbel en het leven met God kwamen sterk naar voren. 'De colleges van toen hebben veel indruk op me gemaakt. Nog steeds probeer ik in dat spoor studie te maken van de Schrift en zo mag ik nieuwe ontdekkingen doen!'

De studie had een sterk inhoudelijke kant. Het kwam zelfs voor dat de studenten voor een tentamen meer dan 6000 pagina's

Ds. Jan Bosch met zijn vrouw Titia, tevens oud-TUA-student.

moesten bestuderen. Ds. Bosch: 'Daarnaast was het persoonlijke contact waardevol. Ik heb veel geleerd van de hoogleraren, hun voorbeeld, hun inzet, hun geloof. Tentamens werden vaak bij hen aan huis gedaan. Prof. Velema organiseerde bij hem thuis ontmoetingsavonden, waar diepgaande gesprekken plaatsvonden. Prof. Van Genderen wist een sterk gevoel voor gerechtigheid over te brengen en pleitte voor een evenwichtige theologie. Prof. Oosterhoff gaf je mee wat vroomheid en eerbied inhielden. Van prof. Versteeg heb ik veel geleerd over het werk van de Heilige Geest en hoe dat doorwerkt in je leven en in de gemeente van Christus. Prof. Van 't Spijker leerde ons mildheid en zoeken naar verbinding met andere christenen. Omdat de persoonlijke contacten zo goed waren, bracht dat soms ook andere voordelen met zich mee. Toen ik de Latijnse Acta van de Synode van Dordrecht op een veiling op de kop wist te tikken, trok dat direct de aandacht van prof. Van 't Spijker. Was ik bereid om het boek te ruilen? Ja, dat was ik wel. Het werd een "vrolijke ruil". Ik kreeg er de Acta in het Nederlands voor terug, en wel het exemplaar van prof. Hovius!'

Engelenering

'En dan mag je na je studie aan het werk in de gemeente. Wat heb ik nog vaak mijn college-dictaten erbij gepakt! En bij het werk dat ik nu in Zuid-Limburg mag doen (ds. Bosch is predikant in een zendingsgemeente in Zuid-Limburg, red.), pluk ik nog steeds de vruchten van de studie in Apeldoorn. Wat is het mooi om mensen bij Christus te brengen. Mensen met heel diverse achtergronden. In het Zuiden is weinig Bijbelkennis en weinig bekendheid met wie Jezus is. Wat is een thema als "genade" hier belangrijk en wat kan het een ontdekking zijn als je ziet dat het niet gaat om goede werken, om wat jij doet, maar oog hebt voor wat God doet en wat je in Christus mag ontvangen. In een gebied van veel bijgeloof, engelenering en occultisme biedt Gods Woord houvast. Het is mooi om daarop te mogen wijzen en Gods Woord te mogen uitleggen. Ik hoop van harte dat het goede nieuws over Jezus en de redding die er ligt in Zijn offer hier en elders nog veel harten mag veroveren. Ik hoop dat de TUA nog veel studenten mag opleiden voor het mooie werk in Gods Koninkrijk!'

'Wat is het mooi om mensen bij Christus te brengen'

Paspoort

Naam:	J. (Jan) Bosch
Geboren:	28 april 1959
Burgerlijke staat:	getrouwd met Titia de Ruiter
Kinderen:	4 kinderen en 2 kleinkinderen
Studieperiode aan de TUA:	1977-1985
Standplaatsen:	Surhuisterveen, Deventer, Hoofddorp, Groningen en nu Bunde/Meerssen (bij Maastricht)

Beleid rondom onderwijs en onderzoek

Voorjaar 2023 mocht de TUA twee nieuwe collega's welkom heten. Samen geven zij vorm aan het beleid op de TUA. Dr. J.A. (Jolein) Iestra heeft het onderwijsbeleid onder haar hoede, terwijl J.A. (Jacob) Karels MA beleidsmedewerker onderzoek is. Maar wat doet een beleidsmedewerker eigenlijk? Hieronder lichten ze dat zelf toe. We sluiten de rubriek af met de visie van het College van Bestuur op het onderwijs en onderzoek.

De twee beleidsmedewerkers van de TUA in hun werkkamer. Links dr. J.A. Iestra (beleid onderwijs) en rechts J.A. Karels MA (beleid onderzoek).

Wat doet een beleidsmedewerker onderwijs?

Als beleidsmedewerker onderwijs ondersteun ik de beleidsvorming en beleidsuitvoering op verschillende niveaus in de organisatie. Beleidsvorming is plannen maken: je samen met betrokkenen zo goed mogelijk voorstellen wat er nodig is om bepaalde doelen te bereiken en dat in balans brengen met de beschikbare middelen. Ondersteunen van de beleidsuitvoering is: nagaan of plannen voldoende vertaald zijn voor iedereen in de organisatie. Is duidelijk wie verantwoordelijk is? Zijn er duidelijke regels en werkinstructies? Zijn de overlegstructuren passend?

Het werk van een beleidsmedewerker lijkt wel wat op dat van een gebouwbeheerder: altijd is er ergens wel een lekkende kraan die gemaakt moet worden. Of: veranderende omstandigheden vragen om een verbouwing. Voor het gezamenlijk gebruik van het gebouw zijn regels nodig. Daarbij wil je twee uitersten vermijden: te veel regels stellen, waardoor de bewoners geen vrijheid meer voelen om zaken op hun eigen manier te doen. Je kunt ook te weinig regels stellen en een chaos creëren waar ook niemand zich prettig bij voelt.

Binnen de TUA willen we samen goed theologisch onderwijs realiseren. We maken beleid om te zorgen dat:

- er voor elke opleiding een passend studieprogramma is: passend bij de eisen van het werkveld en de beginsituatie van de student;
- docenten hun onderwijs op deskundige en betrokken wijze kunnen geven;

- studenten voldoende geïnformeerd en gefaciliteerd worden om efficiënt te studeren;
- de leerresultaten op een valide manier getoetst worden;
- het onderwijs op systematische wijze geëvalueerd en verder ontwikkeld wordt.

Een belangrijk moment om het beleid te evalueren, is een onderwijsvisitatie in opdracht van de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO). Eens in de zes jaar schrijft iedere opleiding hiervoor een zelfevaluatierapport aan de hand van elf kwaliteitsstandaarden. Vervolgens komt een visitatiepanel de onderwijskwaliteit beoordelen door in gesprek te gaan met studenten, docenten, commissies, College van Bestuur etc. Eind september hebben we voor de master Herbronning Gereformeerde Theologie weer zo'n accreditatieproces afgerond. Je kunt het vergelijken met je schoonmoeder die op bezoek komt: je zorgt ervoor dat alles glanst en glimt. Iedereen snapt dat je inzet voor het huishouden niet afhankelijk is van de komst van je schoonmoeder, maar het helpt wel om een moment te creëren dat je met z'n allen de puntjes op de i zet.

De visitatie in september is goed afgelopen. Onze schoonmoeder heeft de kwaliteit positief gewaardeerd en ons tegelijk een lijstje gegeven met suggesties hoe het nog beter kan. Daar zijn we blij mee!

Dr. J.A. Iestra, beleidsmedewerker onderwijs

Wat doet een beleidsmedewerker onderzoek?

Eigenlijk is mijn functie een 'paraplufunctie'. Allerlei zaken die te maken hebben met het wetenschappelijk onderzoek dat aan de TUA gebeurt, komen op mijn bordje. Een aantal van mijn taken:

- Momenteel ben ik druk bezig met de voorbereidingen voor de zesjaarlijkse onderzoeksvisite in 2024. Een externe commissie gaat het wetenschappelijk onderzoek van de TUA in de periode 2018-2023 beoordelen, en komt daarover met een rapportage. De drie onderzoeksgroepen aan de TUA zijn op dit moment bezig met het schrijven van een zelfevaluatie, en het ontwikkelen van hun plannen voor de komende periode van zes jaar. Als beleidsmedewerker begeleid ik het proces: voldoet de zelfevaluatie aan de criteria die daarvoor opgesteld zijn? Ook belangrijk: hoe zit het met de onderlinge samenhang van het onderzoek waar de verschillende onderzoekers mee bezig zijn, en hoe kunnen we die versterken? En wat zijn de plannen voor de komende jaren?
- Ook coördineer ik het Graduate Program ('promovendiprogramma') van de TUA, waarbij ik onder andere verantwoordelijk ben voor de communicatie met nieuwe promovendi en het beoordelen of ze aan de instapvoorwaarden voor promovendi voldoen. Daarnaast houd ik de vinger aan de pols tijdens hun voortgang, tot aan het moment van promotie.

- Sinds een aantal jaar organiseert de TUA jaarlijks een Graduate Week: alle TUA-promovendi vanuit de hele wereld komen een week bij elkaar om met elkaar te netwerken, feedback te geven op elkaars onderzoek, trainingen te krijgen op bijvoorbeeld het gebied van academisch schrijven, en geïnspireerd te worden door lezingen. Uiteraard komt er bij de organisatie van de Graduate Week een hoop werk kijken, en dat coördineer ik. Bovendien willen we als TUA doordenken hoe we de Graduate Week in de toekomst verder kunnen professionaliseren en stevig verankeren in het promotietraject van onze promovendi.
- Een andere, wat kleinere rol: ik ben secretaris van de Ethische Commissie, de commissie die empirisch onderzoek aan de TUA moet beoordelen of het voldoet aan ethische standaarden, zoals privacy en dataopslag.
- En verder: allerlei kleinere taken, die bij elkaar mijn agenda best wel vullen: thema's als Open Science, het op de hoogte blijven van allerlei wet- en regelgeving rond het wetenschappelijk onderzoek, betrokkenheid bij internationale onderzoeksnetwerken en nadenken hoe we die kunnen versterken.

Een veelzijdige functie!

J.A. Karels MA, beleidsmedewerker onderzoek

Visie College van Bestuur: onderwijs en onderzoek ten dienste van elkaar

Het is altijd gewaagd alles met één woord te duiden. Toch wagen we het. Het gaat ons als College van Bestuur (CvB) bij het onderwijs- en onderzoeksbeleid om samenhang. Daarbij zijn in ieder geval drie aspecten die ertoe doen: samenhang in het onderwijs tussen alle onderdelen van het curriculum (het studieprogramma), samenhang in het onderzoek tussen de diverse onderzoeksdomeinen en samenhang tussen het academisch onderzoek en het onderwijs.

Onderwijs

Wat het onderwijs betreft, stimuleert het project 'Slimmer collegejaar' (project waarbij de overheid geld beschikbaar stelt om de opleidingen te verbeteren, red.) waar we aan meedoen deze ontwikkeling. Naast een andere indeling van het college-

jaar komt daar namelijk ook een opnieuw indelen van de diverse onderdelen van de studie bij om de hoek kijken. Dat is een uitgelezen moment om onszelf de vraag te stellen of we in het licht van de eindtermen van de opleidingen wel de goede dingen doen en of we ze goed doen. Bij dat laatste kan een inhoudelijk gesprek binnen de vakgroepen ertoe leiden dat men beter op de hoogte is van de inhoud van elkaars vak, maar ook dat er meer afstemming komt tussen de diverse onderdelen, en docenten bijvoorbeeld vaker dan voorheen gezamenlijk een module geven.

Onderzoek

Voor het komend jaar staat een onderzoeksvisite te wachten, een officiële inspectie van het onderzoek. Die visite gaat

De witte blokjes vormen de tien onderzoeksdomeinen die de TUA kent, gekoppeld aan een leerstoel/programmaleider. De blauwe blokjes vormen de drie onderzoeksprogramma's, waarbij de afkorting BEST staat voor *Biblical Exegesis and Systematic Theology*.

over de afgelopen zes jaar. Volgend jaar gaan we verder met nieuwe onderzoeksplannen voor 2024-2030. Begin 2023 is gekozen voor een duidelijker structuur in het onderzoek. Het onderzoek bij de TUA als geheel is weer te geven in twee lagen. De eerste laag is die van de onderzoeksdomeinen, elk gekoppeld aan een leerstoel/programmameider. Daar zijn er op dit moment tien van. De benoemingen op de laatstgehouden extra synode (zie pagina 12) staan in dit teken: voor ieder domein een

eindverantwoordelijke als hoogleraar of hoofddocent. Daarnaast is er de laag van de overkoepelende onderzoeksprogramma's (in het schema in blauw). Deze programma's worden alle drie doorgenomen bij de volgende onderzoeksvisiteatie.

Samenhang onderwijs en onderzoek

Om meer samenhang te verkrijgen in wat we op diverse terreinen onderzoeken, heeft het CvB er niet voor gekozen om één overkoepelend thema

voor alle domeinen op te leggen. Wél is er voor de onderzoekers in januari 2023 een tweedaagse gepland om van elkaar te horen waar de speerpunten van ieders onderzoek liggen en vooral om de samenhang tussen de onderzoeksdomeinen te versterken. Daarnaast werken we aan een regeling voor een 'sabbatical' van een halfjaar voor iedere eindverantwoordelijke van een onderzoeksdomein ten bate van het onderzoek.

De samenhang tussen onderzoek en onderwijs is aan de ene kant

vanzelfsprekend, maar anderzijds is het iets om voortdurend alert op te zijn. Ons onderwijs kan leiden tot nader onderzoek en vooral ook omgekeerd: onderzoek kan ingezet worden ten dienste van het onderwijs. Kortom: we zetten ons beleid in voor inspirerend onderwijs en waardevol onderzoek.

*A.J. Dorst MSc, voorzitter
College van Bestuur
Prof. dr. M.J. Kater, rector*

ACTUALITEITEN

Prof. dr. H. van den Belt: "Het woord 'kerkverbanden' komt in mijn woordenboek niet voor"

Prof. dr. H. van den Belt zou je de man van veranderingen kunnen noemen. Geboren in 1971 in Leeuwarden heeft hij vervolgens gewoond in de Verenigde Staten, Katwijk, Kinderdijk, Oud-Alblas, Delft, Nijkerk en de laatste jaren in Woudenberg. Al deze verhuizingen staan niet los van zijn werk, dat hij als een roeping ervaart.

In eerste instantie was hij hervormd gemeentepredikant (later PKN), later kreeg zijn loopbaan een wetenschappelijke wending. Die bracht hem, na zijn studie en promotie in Leiden, naar de Universiteit Utrecht, de Rijksuniversiteit Groningen en de Vrije Universiteit in Amsterdam. Hij bezette in Groningen de bijzondere leerstoel Geschiedenis van het Gereformeerd Protestantisme, maar maakte daarna de switch van historische theologie naar systematische theologie, toen hij in 2019 in Amsterdam regulier hoogleraar systematische theologie werd. Een leerstoel die voor de helft werd gefinancierd door de Gereformeerde Bond. En nu voert zijn weg daarnaast voor 50 procent naar de TUA, waar hij per 1 november is gestart als hoogleraar systematische theologie.

Prof. Van den Belt brengt dus veel academische ervaring mee naar Apeldoorn. Ervaring die al begon in Leiden, toen hij promoveerde op een onderzoek naar het gezag van de Bijbel in de gereformeerde theologie. 'Mijn interesse ligt bij onderwerpen

'Ik kan ontzettend genieten van het doceren en doorgeven van wat ik zelf geleerd heb'

als hermeneutiek, schrijftleer, gezag van de Bijbel en vooral bij het werk van de Heilige Geest. Dat heeft me altijd beziggehouden. Hoe verhoudt het werk van de Heilige Geest in het hart van de gelovige zich tot de moderne cultuur? Hoe zit het met Gods voorzienigheid? Wat is de rol van de Heilige Geest daarbij? Hoe zit het met God en het kwaad? Dat hangt samen met de blijvende relatie tussen God als Schepper en de geschiedenis van Zijn schepping. Hoe leidt God ons leven? Over Gods voorzienigheid heb ik net college over gegeven bij de TUA-module Pastorale Dogmatiek, met onderwerpen als het mysterie van Gods leiding in lijden en verdriet, de vraag naar het waarom van het lijden. Bij die onderwerpen combineer ik het onderwijs met mijn onderzoek. Ik werk vanuit de pneumatologie, dus het werk van de Heilige Geest. Want anders wordt een onderwerp als 'de voorzienigheid' een abstractie. Het gaat om de relatie tussen God en Zijn wereld, tussen Hem en ons. Dat is het werk van de Heilige Geest. De voorzienigheidsleer wordt vaak bij de Vader ondergebracht, maar is ook werk van de Heilige Geest. Dat is cruciaal.'

Van den Belt geniet van het doceren en doorgeven van wat hij zelf geleerd heeft. 'Het vormen van doorgaans jonge mensen voor een plek in Gods koninkrijk, daar doe je het uiteindelijk voor. Prachtig om studenten toe te rusten. Ik zal dan ook niet gauw nee zeggen als ik gevraagd word te spreken voor een studentenvereniging. Het samen met hen optrekken vind ik ontzettend boeiend. Wat ik moeilijk vind, is het werken in een seculiere context. De theologie heeft het moeilijk, zeker aan de universiteiten waar ik was. Het vakgebied bevindt zich in een hoekje waar het gedoogd wordt. Nu de PTHU (protestantse predikantenopleiding) naar Utrecht gaat, komt er eigenlijk nog een seminarie bij; de band met de VU en de RUG wordt losser. De theologie mag niet in een isolement raken. Je kunt je overigens ook aan een brede universiteit afzonderen, terwijl je in Apeldoorn ook midden in de wereld kunt staan. Het lijkt mij belangrijk dat de TUA zich bezig blijft houden met de grote vragen waar de samenleving voor staat. Wat is kennis, waarheid, goed, kwaad? Ja, dat is van een andere orde dan een thema als schepping en evolutie. De interne vragen van de gereformeerde gezindte moeten we eigenlijk wat relativeren. We maken ons druk, maar hoe verhoudt zich dat tot het geheel? Context doet er veel toe voor je eigen theologie.'

Een hervormde hoogleraar op een christelijke gereformeerde universiteit. Hoe is dat voor u?

'Veel TUA-studenten zijn van andere kerkverbanden dan de CGK. Ik ben niet zo van kerkmuren of kerkverbanden. Als ik lesgeef in de ecclesiologie (kerkleer) lijkt het me goed om dat in gesprek te brengen: hoe kijk je aan tegen de kerk? Waarom ben je hervormd of christelijk gereformeerd? Hoe verhoudt zich dat tot de Afscheiding en allerlei denominaties? Ik denk meer in termen van de ene Kerk dan in kerkverbanden. Dat woord komt in mijn theologische woordenboek niet voor. Theologisch denk ik wel: het is goed om met elkaar in gesprek te blijven. We hebben elkaar hard nodig. Feitelijk is er weinig verschil tussen de CGK en confessionele en hervormd-gereformeerde gemeentes in de PKN. Dat overlapt elkaar eigenlijk wel. Het verschil is vooral de veel bredere kerkelijke context in de PKN. Uiteindelijk gaat het om de ene kerk van Christus. Kerken en kerkverbanden zijn óns meervoud. De Kerk is Zijn enkelvoud. De Kerk is het lichaam van Christus, verbrokken en gescheurd en toch één in Hem. Het is een voorrecht om groepen te zijn in Zijn dienst, een liefdedienst.'

U hebt al eerder als gastdocent college gegeven op de TUA en verzorgde onder andere colleges over hermeneutiek en pastorale dogmatiek. Is het verschil met de VU groot?

'Lesgeven is in de basis overal vergelijkbaar, maar de universiteiten zijn wel verschillend. Wat in Apeldoorn echt anders is, is dat je niet in de context zit van een bredere universiteit. Dat geeft de TUA iets gemoedelijks. Het college geven is aangenaam, de sfeer is persoonlijk en gezellig, ook in de omgang met de studenten, bijvoorbeeld bij het samen koffiedrinken. Op de andere universiteiten spreken de studenten mij trouwens ook niet aan met "professor", behalve misschien de Koreaanse promovendi.'

U blijft voor 50 procent aan de VU verbonden. Hoe gaat u dat combineren?

'Ja, en ik preek 's zondags ook nog steeds graag. Ik weet nog niet hoe ik dat allemaal ga combineren, daar ben ik zelf laconiek in. Drukker dan nu kan ik het niet krijgen. Ik moet wel opletten dat het vergaderen niet verdubbelt, dus ik neem alleen deel aan wat essentieel is. Ik zet me voor 100 procent in voor de TUA, maar moet wel realistisch zijn.'

Als u hardop mag dromen over de toekomst van de theologie in Nederland, wat is dan uw verlangen?

'De recente geschiedenis heeft meer iets weg van een nachtmerrie. Theologie is zo klein geworden aan alle universiteiten. In het internationale veld is de Nederlandse theologie gedecimeerd. Mijn droom is dat we samenwerking zoeken waar mogelijk, maar dat iedere instelling zijn eigen krachten heeft. Bij de VU heb je een brede inbedding en het interreligieuze gesprek. Dat is tegelijk ook een kwetsbaarheid: het wordt wel heel breed. De kracht van de TUA is de oriëntatie op de eigen gereformeerde traditie. Dat heeft ook internationale uitstraling. We moeten geen kopieën van elkaar worden. Elke instelling mag in zijn eigen kracht staan. Gezamenlijk hebben we zorg en verantwoordelijkheid voor de toekomst van de kerken als het gaat om het vormen van ambtsdragers en anderen die in Gods koninkrijk een plek willen innemen. Heel mooi dat ik op mijn wijze daar een bijdrage aan mag leveren. Wij kunnen onze dromen of nachtmerries hebben, maar we mogen vooral weten dat het koninkrijk komt, dat is geen droom maar een visioen. Die toekomst is gelukkig niet afhankelijk van de wetenschappelijke theologie, maar dat ligt in de almachtige en doorboorde handen van Jezus.'

Predikant in de collegebanken: 'Ik had dit veel eerder moeten doen'

Ds. Ton van der Wekken (61) is predikant in de CGK van Dokkum én student aan de TUA. Meteen bij de start van de deeltijdmaster Herbronning Gereformeerde Theologie (HGT) stroomde hij in. Hoe combineert hij het predikantschap met deze studie, en wat brengt die hem?

Als je ds. Van der Wekken vraagt waarom hij de HGT-master is gaan doen en hoe het hem bevalt, moet je flink typen om hem bij te houden, zo enthousiast weet hij erover te vertellen. Maar eerst even de vraag: waarom is hij deze master gaan doen? Hij heeft toch al een opleiding theologie gedaan? 'Nou, toen ik deze mogelijkheid zag, dacht ik: wat een prachtig mooi programma, dit is best wel interessant! Dit moet een heel leerzame master zijn, op een breed gebied, met allerlei onderwerpen. En verdieping voor mezelf is ook nooit weg. We hebben in de CGK weinig na-onderwijs voor predikanten. Dit is het moment om me wat te verdiepen. Ik heb destijds ook nog de oude opleiding gedaan, waarbij je kon stoppen na je kandidaatsexamen en dan beroepbaar werd gesteld. Nu vind ik het leuk om deze master te doen.'

Enthousiast ging ds. Van der Wekken van start in september 2021, maar er kwam wel een kink in de kabel: hij werd ziek en kwam in het ziekenhuis terecht. Gelukkig liep dat allemaal goed af, maar er belandde ook nog een flinke portie synodewerk op zijn bordje, dus het werd passen en meten met zijn planning. Maar: het is gelukt! De modules van 15 studiepunten per stuk kunnen op eigen tempo gevolgd worden en inmiddels heeft hij alle tentamens gedaan en moet hij alleen nog wat papers schrijven en natuurlijk zijn thesis (afstudeeronderzoek). In juni 2024 hoopt hij klaar te zijn.

'Deze studie levert je absoluut meer op dan het je kost'

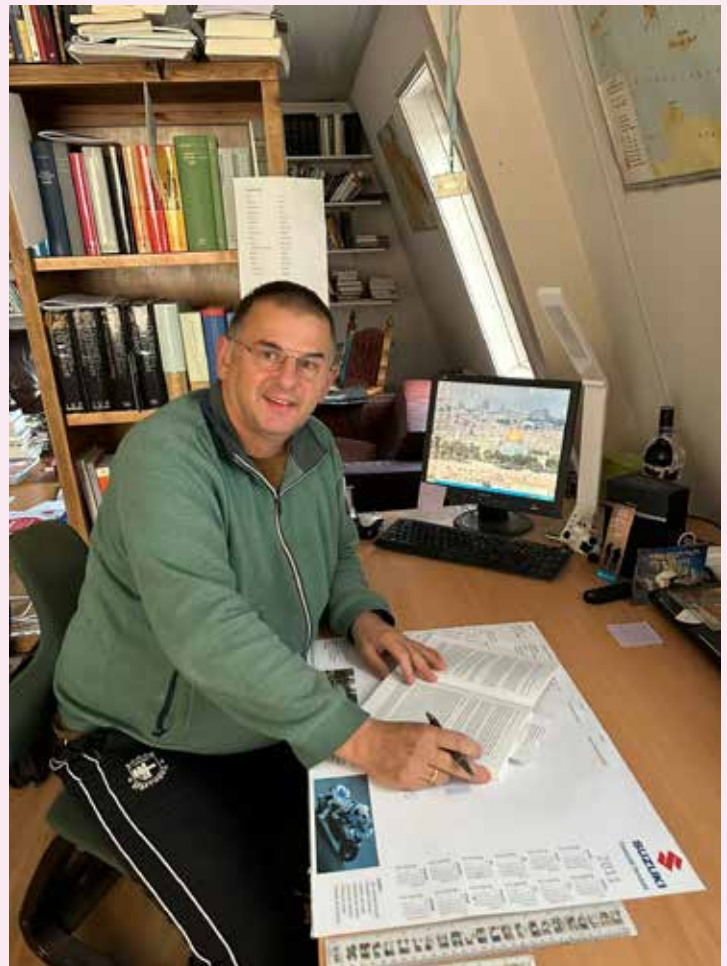
Werk en studie combineren, hoe doe je dat? Ds. Van der Wekken: 'Het heeft te maken met een stuk discipline. Je moet ook gewoon delen van de zaterdagen ervoor gebruiken. Je maakt die keus, dus dan ga je ervoor. En dan is het wel te doen, mits je niet te veel tegenslagen hebt. Met name omdat het zo interessant is, is dit goed vol te houden.'

Wat hij vindt van zijn studie tot nu toe? 'Inhoudelijk is het erg interessant. We hebben het bijvoorbeeld over teksten in het Oude Testament die kunnen schuren, zoals het gebod om de Kanaänieten uit te roeien. Wat betekent dat? Moet ons beeld bijgesteld worden? Hoe moet je dit lezen in de 21e eeuw? Deze colleges vond ik prachtig! Niet alles is even leuk trouwens. Methodiek bijvoorbeeld vind ik minder interessant, al doet prof. De Muynck het geweldig. Ja, ik ben heel blij met deze studie. Het brengt een stuk verdieping voor mezelf, maar ook voor mijn werk. Het komt ten goede van de gemeente, ik kan hier weer uit putten. Je kijkt weer wat frisser en anders tegen dingen aan. Ik had dit veel eerder moeten doen!'

Wat zou u zeggen tegen predikanten die nog twifelen?

'De keus moet uit jezelf komen. Ga je bijvoorbeeld bijna met emeritaat, dan zou ik aanraden om het daarna te doen. Maak

anders afspraken met de kerkenraad. Het studeren komt immers ten goede van de gemeente én jezelf? Het levert je absoluut meer op dan het je kost. Je kunt het doen in eigen tijd en in eigen tempo, het kan ook per module. Het leuke van Apeldoorn is dat het er kleinschalig is en dat je alle hulp kunt krijgen die je maar nodig hebt. Dat is heel handig. En de docenten zijn ook prima.'

Wie meer informatie wil over studeren in de deeltijdmaster Herbronning Gereformeerde Theologie mag contact opnemen met ds. Van der Wekken (dstonvanderwekken@gmail.com). Ook de studieadviseur en studietoelichting zijn altijd bereid vragen te beantwoorden. Zie hiervoor: www.tua.nl/nl/onderwijs/o/60ecmaster/studieadvies

Een verbouwing begeleiden: van watersnood tot waterdicht

Wie tijdens het eerste halfjaar van 2023 door de TUA liep, ontdekte elke keer nieuwe veranderingen. Er werd verbouwd, waarbij de TUA niet groter werd, maar wel efficiënter en gebruiksvriendelijker ingedeeld. Aan zo'n verbouwing moet ferm leidinggegeven worden wil alles in goede banen lopen. We kijken met Hanno Niemeijer (vrijwillig bouwbegeleider) en Melle Rozema (facilitair manager) terug op een roerige verbouwperiode. En dat mag met een zekere trots!

Wat was jullie rol bij de verbouwing?

Niemeijer: 'Ik was bouwbegeleider. Dat is een door het College van Bestuur toegewezen rol. Normaal zitten Melle en ik samen in de technische commissie die het beheer van het gebouw verzorgt. Als bouwbegeleider moest ik zorgen dat alle technische vragen beantwoord werden en verder moest ik inspringen bij calamiteiten.'

Rozema: 'Normaal ben ik facilitair manager van de TUA. Tijdens het bouwproces was het mijn taak dat alle reguliere bezigheden op de TUA goed door konden gaan, denk aan vergaderingen, colleges, bijeenkomsten en tentamens. Je kunt geen tentamens afnemen terwijl er vlakbij een muur wordt doorgebroken. Dat moet allemaal goed gestroomlijnd worden, wat best wel wat planning vergt. Zo hebben we voor de colleges een tijdlang gebruikgemaakt van de nabijgelegen Barnabaskerk.

Wij waren trouwens niet de enigen die leiding gaven aan het bouwproces. Er was een bouwcommissie met daarin naast ons (het bouwteam) de architect, aannemer, installateur, bibliothecaris, universiteitssecretaris, een student, een financieel adviseur en het College van Bestuur.'

Waarom was deze verbouwing eigenlijk nodig?

Niemeijer: 'We worstelden al jaren met een tekort aan ruimte in de bibliotheek en gebrek aan studieplekken. Dat zijn eigenlijk de twee hoofdredenen. We mochten van de gemeente Apeldoorn helaas niet uitbreiden in vierkante meters, dus werd het een interne verbouwing waarbij we de bestaande ruimte efficiënter wilden benutten. Het was nog een heel proces om tot goede plannen te komen, daar hebben we wel even over gedaan.'

Wat is er allemaal aangepakt?

Niemeijer: 'Het deel van de TUA waar de studiezaal, de senaatskamer en de tuinkamer

Melle Rozema (links) en Hanno Niemeijer (rechts).

zaten is volledig gesloopt en opnieuw opgebouwd. Zo zijn nieuwe werkplekken en een mooi studielandschap ontstaan. De senaatskamer is verplaatst naar de oude villa. Verder is de hoofdingang royaler geworden, met daarbij een nieuw kantoor voor de beheerder. Ook de kelder is aangepakt. Hierin zijn bijvoorbeeld grote rolkasten aangebracht, die ruimte bieden aan 1200 meter boeken. Ook zijn hier werkplekken en studieplekken gemaakt. En er is een lift aangebracht, die vanuit de kelder leidt naar de begane grond en de eerste verdieping van de universiteit. Tot slot is er een mooie ruimte gecreëerd waar boekenvereniging

De KreNT haar boeken kan opslaan. Alles is bij deze verbouwing aangepast aan de eisen van de tijd, denk bijvoorbeeld aan zaken als isolatie, luchtverversingssystemen en kleurstelling.' *Rozema:* 'En vergeet de tuin niet. Die is mooi heringericht. Het aanzien van het hele gebouw is vernieuwd.'

Hoe kijken jullie terug op het hele proces?

Rozema: 'Het was best wel een hectische periode. De colleges moesten natuurlijk gewoon doorgaan, en om alles dan in goede banen te leiden is best een uitdaging. Vaak was de planning van de bouw lastig af te stemmen op de planning van de

Het verbouwde deel van de TUA is op vrijdag 17 november officieel geopend door de wethouder van onderwijs van de gemeente Apeldoorn, dhr. Henk van den Berge. Na toespraken door dhr. A.J. Dorst MSc (voorzitter college van bestuur) en van de wethouder van onderwijs, werd de toegang naar het nieuwe studiecetrum geopend door dwars door een grote foto te lopen.

Sloopwerkzaamheden op de plek waar werkkamers komen.

De nieuwe senaatskamer, waar veel van de vergaderingen plaatsvinden.

Een blik in het nieuwe studiecetrum.

bezigheden op de TUA. Maar alles is gelukkig goed verlopen.'

Niemeijer: 'Ik kijk terug op een mooie periode van samenwerking met de aannemer, installateur en architect. En ik wil ook graag onze huisschilder Ferry Amptmeijer noemen. Die heeft in zijn eentje alles voorzien van een mooie verflaag. Er waren diverse hobbels te nemen en gaandeweg het proces zijn er diverse wijzigingen doorgevoerd ten opzichte van de oorspronkelijke bouwplannen. Fijn dat het resultaat er nu mag zijn.'

Zijn er dingen gebeurd die als dieptepunt beschouwd kunnen worden?

Rozema: 'De watersnood van 2023, haha! We hebben pech gehad met regen op het verkeerde moment, dat gaf lekkage, wat uiteraard niet zo leuk was. Er kwam allemaal water in de kelder, dat was letterlijk een dieptepunt. We moesten toen pompen en dweilen. Maar ook dat is goed gekomen.'

En hoogtepunten?

Eenparig: 'Dat het dak erop zat en alles wind- en waterdicht was. Dat was na de lekkage die we hadden gehad echt een opluchting.'

Rozema: 'En de eerste oplevering, toen alles klaar was. Een ander hoogtepunt was de afronding van de kelder met de rolkasten. Dat was heel mooi!'

Niemeijer: 'Voor mij was het ook een hoogtepunt toen er een akkoord kwam op de inrichting van de nieuwe studiezaal. Dat is nog een hele puzzel geweest. Wat ook leuk was, was de ontdekking van het oude plafond met originele ornamenten uit de negentiende eeuw. Dat is in de nieuwe senaatskamer prachtig gerestaureerd.'

Wat vinden jullie van het eindresultaat?

Rozema: 'Toch wel bijzonder dat we met de bestaande ruimte nu dit nieuwe resultaat hebben. We kunnen de ruimte echt veel beter benutten dan eerst, efficiënter en gebruiksvriendelijker. En het ziet er ook nog eens mooi uit, de uitstraling is een stuk moderner. Daar zijn we echt blij mee. En dat allemaal in een periode van ruim een halfjaar. Mede dankzij gulle giften van onder andere de lezers van TUA Connect. Bedankt!'

Internationaal trainen van docenten door de TUA

In Nairobi (Kenia) werd op 26 en 27 september de kick-off meeting gehouden van VEREAD, een nieuw netwerk van Europese en Afrikaanse universiteiten waarin de TUA participeert. VEREAD staat voor Virtual Exchanges in Religious Euro-African Dialogue. Namens de TUA was J.A. (Jacob) Karels MA (beleidsmedewerker onderzoek) aanwezig. De bedoeling van dit nieuwe netwerk, dat is opgezet met subsidie van de Europese Commissie (Erasmus+), is om te komen tot een uitwisselingsprogramma

waarin studenten van de deelnemende universiteiten online modules kunnen volgen op het gebied van theologie en religiewetenschappen. De bijdrage van de TUA zal bestaan in het (online) trainen van docenten van de verschillende universiteiten op het gebied van online didactiek. Een prachtige gelegenheid om de kennis en ervaring op dit gebied vanuit de leerstoel Christelijke Pedagogiek (prof. dr. A. de Muynck) wereldwijd vruchtbaar te maken!

TUA-bibliotheek ontvangt collectie boeken over piëtisme

Dit voorjaar ontving de bibliotheek van de TUA een collectie boeken op het gebied van het piëtisme. Het betreft een nalatenschap van prof. dr. Johannes Wallmann, een protestantse theoloog en emeritus professor in de kerkgeschiedenis aan de Evangelisch-Theologische Faculteit van de Ruhr-Universität te Bochum.

Hij was gespecialiseerd in de zeventiende-eeuwse kerkgeschiedenis, met name op het gebied van de lutherse orthodoxie en het piëtisme. Wallmann stierf in 2021 en liet een collectie na op genoemd gebied.

Vanwege de samenwerking van de TUA in het Research Centre Puritanism and Piety (ReCePP) is deze schenking waardevol voor het onderzoek van dit centrum. Van de collectie zijn ruim 360 boeken over het piëtisme in de TUA-catalogus opgenomen. Het betreft onder meer werken van Philipp Jacob Spener, delen uit de serie Hallesche Forschungen. Zij vormen een goede aanvulling op de reeds aanwezige boeken over dit onderwerp in onze bibliotheek.

De doubletten van de ontvangen boeken zijn geschonken aan de bibliotheek van de Evangelische Theologische Faculteit te Leuven.

Nalaten aan de TUA

Ook na uw overlijden kunt u iets betekenen voor het theologisch onderwijs en onderzoek aan de TUA. Dit kan door de TUA op te nemen in uw testament. Over een nalatenschap aan de TUA hoeft geen erfbelasting te worden betaald. Wel moet een legaat (vooraf vastgesteld bedrag) of erfstelling (bepaling wie welk percentage van uw erfenis krijgt) opgenomen worden in het testament. Dit kunt u regelen bij een notaris.

Wilt u er zeker van zijn dat uw nalatenschap goed terecht komt?

Neem dan (vrijblijvend!) contact op met onze bestuurder, dhr. A.J. Dorst MSc. (ajdorst@tua.nl, tel. 06-51 34 90 76).

TUA-dag 2023

'Wie ben ik eigenlijk? Mens-zijn voor Gods aangezicht'. Dat was het thema van de TUA-dag die op vrijdag 3 november werd gehouden. We kijken terug op een dag waarop we een grote groep mensen mochten ontvangen voor een programma met inhoudsvolle colleges, workshops, zang door de cantorij, en natuurlijk werd er ook aan de inwendige mens gedacht. De onderlinge ontmoetingen waren hartelijk en de sfeer gemoedelijk. De eerstvolgende TUA-dag staat gepland voor vrijdagmiddag en -avond 1 november 2024. Ook dan bent u van harte welkom!

De hoofdcolleges vonden plaats in de aula van de TUA.

Er werd gegeten in groepjes verspreid over de hele TUA.

Tijdens de lezing over wat Johann Sebastian Bach zou antwoorden op de vraag "wie ben ik eigenlijk?" verzorgde de TUA-cantorij enkele mooie bijdragen.

Drukte in de pauze bij de verkooftafel.

Benoemingen door de generale synode

In haar vergadering van 13 september 2023 heeft de generale synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland een aantal benoemingen gedaan ter vervulling van vacatures aan de Theologische Universiteit Apeldoorn. Dit betreft de benoeming van:

- prof. dr. H. van den Belt tot hoogleraar Systematische Theologie (0,5 fte) per 1 november 2023;
- prof. dr. A.A. Clement tot hoogleraar Theologie en Muziek (0,5 fte) per 1 november 2023;
- dr. A. Versluis tot hoogleraar Oude Testament per 1 maart 2024;
- dr. J. van den Os tot universitair hoofddocent Nieuwe Testament per 1 maart 2024;

- dr. C.C. den Hertog tot universitair hoofddocent Publieke Theologie/Ethiek per 1 maart 2024;
- dr. J. van 't Spijker tot universitair hoofddocent Missiologie per 1 maart 2024.

De benoeming van de doctores Versluis, Van den Os, Den Hertog en Van 't Spijker vond plaats onder voorwaarde van het tot tevredenheid van het College van Bestuur afronden van een tenure track (de weg om tot een bepaald dienstverband te komen; bij wetenschappelijke instellingen de weg om van universitair docent een universitair hoofddocent te worden of daarna van hoofddocent tot hoogleraar benoemd te worden).

Geslaagden

In de achterliggende periode is de **Bachelor Theologie** behaald door *Danny van Baarle, Tjeerd Brand, Gerben Glasbergen, Lydia Ippel* en *Wietse Lamberink, Michael Madern* en *Jan Willem van Panhuis*.

Op 28 augustus 2023 is de **deeltijdmaster Herbronning Gereformeerde Theologie** met goed gevolg afgerond door:

- *A.D. (Andries) de Jong*. Zijn scriptie had als titel "All of one

being". Een onderzoek naar de betekenis van de opstandings-ethiek van Oliver O'Donovan voor jongvolwassenen'.

- *S.D. (Steeff) Post*. Zijn scriptie had als titel 'Pastor, polarisatie en preventie. Een op theological action research gebaseerd onderzoek naar de mogelijkheden die een pastor heeft om conflicten te voorkomen bij groeiende polarisatie in een christelijke gemeente'.

Steeff ontving het predicaat 'cum laude'.

- *A. (Toon) Rijsdijk*. Zijn scriptie had als titel 'Uw schoonheid hoog te loven. Jonathan Edwards' theologische visie op schoonheid en de godsdienstige vorming van leerlingen binnen het reformato-ri- sch voortgezet onderwijs in een postmoderne samenleving'.

- *W. (Willem) Rijsdijk*. Zijn scriptie had als titel 'Gedetermineerd tot afhankelijke vrijheid. Soevereine Vader en vrije kinderen in het licht van Gods voorzienigheid'.

Deze vier studenten vormen de eerste lichting afgestudeerden in onze twee jaar geleden gestarte deeltijdmaster Herbronning Gereformeerde Theologie.

De **Master Theologie** is op 28 augustus 2023 met goed gevolg afgerond door *A.J. (Arjan) Smit*. Zijn scriptie had als titel 'Reverse mission': een lege belofte? Omgekeerde zending vanuit westers en Afrikaans perspectief vergeleken met een missionaire praktijk in Dordrecht' en op 6 oktober 2023 door *T.N. (Anja) de With-Hoekman*. Haar scriptie had als titel 'Wie "niet" vraagt, wordt overgeslagen! Een praktisch theologisch kwalitatief onderzoek naar de vraaggestuurdheid van geestelijke verzorging in de intramurale gezondheidszorg'.

Op 4 september werd de akte van **beroepbaarstelling** uitgereikt aan *D. (Dominik) de Bruijne MA*.

Deze studenten ontvingen op 4 september 2023 hun bul of akte van beroepbaarstelling. Van links naar rechts: *Wietse Lamberink (Bachelor Theologie)*, *Lydia Ippel (Bachelor Theologie)*, *Dominik de Bruijne (beroepbaar gesteld)*, *Gerben Glasbergen (Bachelor Theologie)*, *Andries de Jong (Master Herbronning Gereformeerde Theologie)*, *Steeff Post (Master Herbronning Gereformeerde Theologie)*, *Willem Rijsdijk (Master Herbronning Gereformeerde Theologie)*, *Danny van Baarle (Bachelor Theologie)*, *Arjan Smit (Master Theologie)* en *Toon Rijsdijk (Master Herbronning Gereformeerde Theologie)*.

Promoties

Op 10 juli 2023 promoveerde *M. Hamm MA*. Titel van zijn proefschrift is *Bund und Erwählung bei Johannes Coccejus und Caspar Olevian im historischen Kontext*.

Even voorstellen

In juni slaagde *L. (Leonard) van 't Wout* voor het **proponentsexamen**. Hiermee heeft hij preekconsent verkregen in de Christelijke Gereformeerde Kerken. We stellen hem hieronder kort aan u voor:

Naam:	Leonard van 't Wout
Geboortedatum:	2 maart 1987
Burgerlijke staat:	getrouwd met Paulina van Heteren
Kerkelijke thuisgemeente:	CGK Sliedrecht Beth-El
Specialisatie:	Oude en Nieuwe Testament
Verwachte afstudeerdatum:	januari/februari 2025

Aansprekende uitspraak van een theoloog: 'Er hoeft niet de minste twijfel over te bestaan dat de oproep tot en het gebod om te geloven tot iedereen uitgaan; anders zou het ongelof iemand's zonde niet zijn. Nu, de belofte moet zich in haar adres even ver uitstrekken als het gebod.' (Ebenezer Erskine).

Ontroerd en overweldigd

Deze TUA Connect staat in het teken van het onderwijs en onderzoek zoals dat op de TUA wordt verzorgd. Onderwijs en onderzoek waar we trots op zijn en dat van hoge kwaliteit is, zoals ons ook door anderen bevestigd wordt. Niet voor niets kende de Elsevier ons dit najaar een gouden medaille toe en plaatste zowel de bachelors als de masteropleiding bovenaan in de ranglijsten theologie en religiewetenschappen.

Om kwalitatief goed onderwijs en onderzoek te kunnen verzorgen, is behalve gekwalificeerd personeel ook een gekwalificeerd gebouw nodig. En dat laatste is bereikt met de verbouwing zoals die sinds januari 2023

heeft plaatsgevonden en in september 2023 is afgerond. Door de verbouwing zijn er veel en goede studie-, werk- en vergaderplekken toegevoegd. Om niet te spreken over de enorme uitbreiding van de mogelijkheden om de bibliotheekboeken een goede plek te geven. Het moet een genot zijn (en dat is het ook!) om hier te mogen doceren en studeren.

Deze verbouwing was niet mogelijk geweest zonder de financiële bijdrage van velen. Variërend van de bijdrage van Stichting Horizon en een grote gift uit Jakarta tot de bijdrage die ook lezers van *TUA Connect* hebben geleverd. Het was ontroerend en overweldigend

om te merken hoe groot de binding met de TUA is en de bereidheid om daaraan financieel bij te dragen. Van harte willen we hierdoor dan ook alle sponsors en donateurs bedanken die hebben bijgedragen. Sommigen met een groot bedrag. Graag zouden we eenieder persoonlijk bedanken, maar dat is niet mogelijk omdat de bank geen (adres)gegevens afgeeft. Daarom via deze weg: heel veel dank voor uw financiële bijdrage aan de verbouwing van de TUA! Op 17 november is de verbouwde TUA officieel geopend, maar ook tijdens de CGK-kerkendag op D.V. 24 mei 2024 bent u in de gelegenheid om de verbouwde TUA uitgebreid te bezichtigen.

We kunnen niet anders doen dan uitnodigen: kom en zie! Want het resultaat is echt prachtig en dat resultaat tonen we u graag!

A.J. (Arjan) Dorst MSc,
voorzitter College van Bestuur

STUDENTENLEVEN

Verknocht aan de TUA-chocolademelk

'Je glundert!', heb ik ondertussen al meermaals gehoord van een vriend, familie- of gemeentelid, nadat ik antwoord had gegeven op de vraag hoe ik het op de TUA vind. En dat zou zomaar kunnen kloppen, want het is hier heel goed toeven. Samen met achttien andere eerstejaars heb ik het voorrecht om me de hele week te verdiepen in de Bijbel en de gereformeerde grondslag; momenteel door vakken als Grieks, Bijbel in context van het Oude en Nieuwe Testament, Dogmatiek en Filosofie. Stuk voor stuk worden ze gegeven door bevlogen en betrokken docenten.

Hoewel studeren aan een universiteit me niet vreemd is - ik heb al een bachelor Nederlandse Taal & Cultuur achter de rug - is studeren aan de TUA toch echt anders: je maakt deel uit van een hechte gemeenschap. Zo lopen we niet als

individuen ons collegerooster af, maar wandelen we tussendoor met elkaar in het prachtige park, raken we verknocht aan chocolademelk uit het apparaat, zingen we Griekse letters op bekende wijsjes om het alfabet machtig te worden, studeren we samen in de kelder, trakteren we appeltaart als we jarig zijn en voeren we de mooiste gesprekken over God en geloof. En dat alles onder de Bijbelwoorden waar we op de allereerste dag stil bij mochten staan: 'O diepte van rijkdom, zowel van wijsheid als van kennis van God' (Romeinen 11:33). Het is verootmoedigend en tegelijk verblijdend om te weten dat we van die diepten nooit en te nimmer de bodem zullen raken. Ook al hopen we over een aantal jaar een diploma in ontvangst te mogen nemen, uitgeleerd zijn bestaat niet.

Maryrose van Ginkel,
eerstejaarsstudente bachelor

C.C. den Hertog, "'Cum maxima reverentia, sed non sine aliqua differentia". De Barth-receptie van J. Koopmans', in: George Harinck en Dirk van Keulen, *De receptie van Karl Barth in Nederland*, Amersfoort 2022, 61-83.

Karl Barth heeft in de vorige eeuw een groot stempel gedrukt op de theologie, zeker ook in Nederland. In dit artikel wordt de instemming met, maar ook de kritiek op Barth van dr. J. Koopmans in beeld gebracht.

C.C. den Hertog, 'K.H. Miskotte and the Dutch Reformed Churches during the Occupation of The Netherlands' in: *Journal of Reformed Theology* 16 (2022), 295-310.

Bij de verschijning van de Engelse vertaling van Bijbels ABC van K.H. Miskotte in 2022 werd een conferentie gehouden. In dit artikel wordt geschetst tegen welke historische achtergrond Miskotte in 1941 zijn boek schreef. Het boek lijkt op het eerste oog een handreiking voor Bijbelstudie en dat zal de Duitse censuur ook gedacht hebben. Maar zorgvuldige lezing maakt duidelijk dat het hier gaat om verzetsliteratuur die vraagt naar verzet tegen het nazisme dat opkomt vanuit de Schrift.

C.C. den Hertog, "'Has the Lord instructed you to bring such a message to the Dutch?'" Karl Barth's visit to the Netherlands in the spring of 1939' in *Zeitschrift für Dialektische Theologie* 75/76 (38/2022), 107-132.

In het voorjaar van 1939 bezocht Karl Barth Nederland om een tournee te maken langs verschillende theologische faculteiten. Apeldoornse studenten waren er destijds bij in Kampen. De Nederlandse regering, die erg hechte aan de neutraliteit, was benauwd voor de mogelijke ophef die zijn bezoek zou kunnen veroorzaken. Barth was immers een verklaard tegenstander van het nazisme. Ophef ontstond er zeker tijdens zijn bezoek, maar niet allereerst van politieke aard.

A. van der Knijff, 'De bevindelijke preek: hoe wordt daarin omgegaan met de Schrift?' en 'Profilering door tekstkeuze? Een onderzoek naar de tekstkeuze in prekenseries uit de Christelijke Gereformeerde Kerken en de Gereformeerde Gemeenten', in Maarten Wisse (red.), *Bevindelijke prediking. Hoe, door wie en waartoe* (Apeldoorn: De Banier, 2023), 130-172. 9789087189792, 208 p., € 17,95.

In hoofdstuk 5 wordt duidelijk hoe de uitkomsten uit het promotieonderzoek van Van der Knijff gebruikt kunnen worden voor het analyseren van een (willekeurig gekozen) preek. De analyse brengt in beeld waar het in de preek om draait.

In hoofdstuk 6 wordt onderzocht of er aan de hand van tekstkeuzes voor preken iets te zeggen is over de vraag waar in een kerkverband de accenten worden gelegd in de prediking. De auteur verkent de mogelijkheden voor beantwoording aan de hand van tekstkeuzes die in prekenseries te vinden zijn.

A. van den Os, 'Defining Boundaries with a Vengeance: Identity Formation and the Motif of Divine Vengeance as Boundary Control in

the Epistle to the Hebrews', *Religions* 14/8 (2023), 1050. DOI: <https://doi.org/10.3390/rel14081050>.

Dit artikel bekijkt hoe identiteit en het motief van Gods wraak in Hebreeën samenhangen. De auteur van Hebreeën waarschuwt de geadresseerden dat zij, als kinderen van Gods huisgezin, Gods gave in Christus niet mogen verloochenen en Hem verwerpen. God zal reageren op deze onttering en verwerping door wraak te oefenen. Zo worden de geadresseerden gemaand niet buiten de gemeenschap te komen, maar dichtbij het heil en hun door God gegeven identiteit te blijven leven.

Petra de Jong-Heins, Bert Roor, Jan van 't Spijker & Willem van 't Spijker (red.), *Betrokken in Gods missie. Basisboek missiologie* (Utrecht: Kok-Boekencentrum Uitgevers, 2023), 9789043537704, 276 p., € 24,99.

Een brede redactie waarin samengewerkt werd vanuit de CHE, de TUA, en de deputaatschappen voor evangelisatie en voor zending van de Christelijke Gereformeerde Kerken, kwam tot de uitgave van dit nieuwe basisboek missiologie. Wereldwijd staan in het missionaire werk traditionele benaderingen ter discussie. Allerlei nieuwe visies dienen zich aan. In dit boek denken auteurs uit een brede kring na over verschillende vragen en ontwikkelingen die zich in het missionaire veld voordoen. Daarbij wordt uitgegaan van een gereformeerd perspectief zonder het oog te sluiten voor de rijkdom die in andere tradities wordt gevonden. Er wordt niet alleen nagedacht over de theologische concepten en over de ontwikkelingen in de (geschiedenis van de) zending, maar er wordt ook ingezoomd op de diverse uitdagingen waarvoor de culturele context van nu stelt. Vanuit de gegeven reflectie wordt gekeken naar de praktijk van missie in binnen- en buitenland. Door alles heen wordt

steeds de lijn naar het handelen van God in de uitwerking van zijn missie vastgehouden: Hij is begonnen aan de uitwerking van zijn allesomvattende heilsplan. Hij schakelt mensen daarbij in. Hijzelf zal het voltooien.

H. de Waard, 'Jeremiah 32: A Hinge between Restoration and Disaster', *Journal of Hebrew Scriptures* 23 (2023), artikel 1.

Jeremia 32 heeft een positieve spits: er is een toekomst voor Juda, na Gods oordeel. Juist het goddelijk oordeel krijgt in het hoofdstuk echter opmerkelijk veel aandacht. Dit artikel onderzoekt de functie van deze combinatie van heil en onheil in Jeremia 32. Het betoogt dat het hoofdstuk op deze manier fungeerde als scharnier tussen Jeremia's Troostboek (Jer. 30-31) en de verhalen over de ondergang van Juda (Jer. 34-45).

Christiaan Clement e.a. (ed.), *Sing to the Lord a new song. Psalms across five centuries* (Apeldoorn: Theologische Universiteit, 2023). 9789075847581, 234 p., € 23,50.

Dit boek is het eerste deel in de door de TUA uitgegeven internationale boekenserie Contextual Studies in Theology. De etymologie van het woord 'psalm', die de intrinsieke muzikale essentie van dit Bijbelboek blootlegt, komt voort uit het Griekse psalmós (ψαλμός), dat gedefinieerd kan worden als muziek maken met een harp. Het is dan ook geen verrassing dat het Boek der Psalmen een fundamentele rol speelt in de muzikaal-religieuze praktijken van vroeger en nu. Deze bundel, met artikelen van internationale specialisten uit verschillende disciplines, verkent de rijke schakering van relaties tussen psalmen en muziek.

Docent kerkgeschiedenis Christa Boerke: 'Geschiedenis is leermeester'

Dat ze theologie wilde studeren, stond voor drs. C.T. (Christa) Boerke (60) al vroeg in haar middelbareschooltijd vast. Met name haar vader was daar vanwege de beperkte beroepsmogelijkheden nogal bezorgd over. Maar: 'Het is goed gekomen'. Nu is ze docent kerkgeschiedenis aan de TUA.

'Na mijn studie ben ik naast mijn werk in de ouderenzorg steeds met de TUA verbonden gebleven en op 1 november 1999 kwam ik parttime in vaste dienst. Dat was destijds als medewerker voor de bibliotheek en voor enkele andere taken. Sinds 2013 ben ik docent voor de Algemene en de Nederlandse Kerkgeschiedenis binnen de vakgroep van professor Selderhuis', vertelt drs. Boerke.

Het leuke is dat Boerke niet alleen kan vertellen over haar eigen tijd aan de TUA, maar omdat ze de TUA van nu als docent ook van binnenuit kent, kan ze goed vergelijken. 'Terugkijkend op mijn studietijd zie ik overeenkomsten en verschillen met de huidige tijd en dat kan ook niet anders. Tegenwoordig wordt alles berekend: van de uren die je als docent ergens aan besteedt tot aan de literatuur die je voor een tentamen mag voorschrijven. Vroeger werd er niet naar een boek meer of minder gekeken, je bestudeerde eenvoudigweg wat er voorgeschreven werd en trok de waarde daarvan als student niet in twijfel. Ik was gewoon een

doorsnee student en moest er weleens hard aan trekken, zoals dat heet. Je was met elk gehaald tentamen blij, maar met het ene soms meer dan het andere. De ene docent was namelijk meer van het detail, de andere meer van de grote lijn. Met een zes van de ene hoogleraar kon je daarom net zo blij zijn als met een acht van een andere. Zo herinner ik me een tentamen waarvoor we als jaargenoten drie rondes nodig hadden om er doorheen te komen. Ik had succes bij ronde twee. Lag dat nou echt alleen aan ons? Tegenwoordig is er een examencommissie die zich meteen over zoiets zou buigen.'

Geloofsbeleving

'Inhoudelijk is er een directe lijn tussen wat ik als student aan de TUA heb meegekregen en wat ik via de kerkgeschiedenis aan de studenten wil meegeven', vervolgt drs. Boerke. 'Ik ben jarenlang de (student-)assistent

'Wie het ambacht van het historisch onderzoek weet te combineren met inlevingsvermogen en begrip, ontdekt dat veel vragen van onze tijd niet zo nieuw zijn'

van professor Van 't Spijker geweest en heb dus veel van de Reformatie meegekregen, maar ook van andere periodes en personen in de kerkgeschiedenis. Tijdens mijn studie jaren kwam het lezen van bronnen echt in zwang. Van 't Spijker gaf me dan de opdracht om bij de collegestof passend tekstmateriaal te zoeken. Van Augustinus, Luther, Calvijn, Voetius en vele anderen. Soms moest een tekst eerst in het Nederlands vertaald worden. Daar heb ik enorm veel van geleerd. Niet alleen dat het werken met teksten en vertaling me goed lag. Meer nog dat je een historische persoon pas echt goed leert kennen wanneer je hem zelf aan het woord laat. Welke theologische vragen hielden hem bezig? Welke historische context speelt daarin mee? Wat is voor zijn geloofsbeleving kenmerkend? Om dan vervolgens het resultaat van die vragen in het bredere verband

van een stroming of periode te plaatsen.'

Fouten

'Het is typerend voor de TUA om de wetenschappelijke, objectiverende vragen altijd in samenhang te willen zien met geloofsvragen. Vroomheid en wetenschap zijn geen concurrenten, ze kunnen elkaar juist versterken. Wie het ambacht van het historisch onderzoek weet te combineren met inlevingsvermogen en begrip, ontdekt dat veel vragen die in onze tijd gesteld worden niet zo nieuw zijn als we vaak denken. In die zin ervaar ik de geschiedenis zelf vaak als een leermeester, die ons niet alleen in positieve zin de weg wijst, maar ons ook waarschuwt om niet dezelfde fouten te maken. De kerk is van Christus, maar wordt gevormd door mensen. Dat is een geheimenis dat zich ten diepste niet met historische methodes laat onderzoeken. Het is en blijft een wonder: de weg die God in Christus met mensen wil gaan, alle eeuwen door. Ik hoop dat daarvan iets doorklinkt in de manier waarop ik aan mijn docentschap invulling geef.'

Paspoort

Naam:	C.T. (Christa) Boerke
Woonplaats:	Apeldoorn
Geboortedatum:	16 maart 1963
Studietijd aan de TUA:	1981-1983 (vooropleiding Latijn en Grieks) 1983-1989 (kandidaatsfase) 1990-1994 (doctoraalfase, parttime)
Afstudeerscriptie:	'Aantekeningen bij de Romeinenbrief. Vertaling en analyse van een werk van Johannes Oecolampadius (1482-1531), reformator van Bazel'
Beroep:	Docent kerkgeschiedenis